

25. VIII / 35 / 26. VIII / 36.

Vorher geläufige Vorlesung, die jetzt wieder abröhrt. Sie ist sehr
wiederholungsvoll, wenn man sie nicht versteht. **VI**

~~Jumal~~, milledega Jumal tõendab avaldatud usku, on võim
lilaid, sest ^{Kui} ~~Jumal~~ on kõikvägev, ~~on~~ ^{on võid, keda nimigem ei saa} kõikvägesas, ~~sedas~~ ^{ja ka tegelikult, mis} loodud võimu, ~~ja~~ ^{ja} sellepärast ~~Jumal~~ võib kõik teha. (Sest) Kui Jumal on loonud mitte millestki terve maailma ja inimese hing, siis mikspärast Ta ei võiks parandada seda, mis on rikki läinud ehk anda seda, mis puudub.- Ometi suurem imetegu oli luua terve maailma mitte millestki, kui, näituseks surnule elu tagasi anda.- Kes võib rohkem teha, see võib ka vähem, nagu ütleb vanasõna.-

Ning Seda enam võib Jumal üksikul juhtumisel pidurdada looduse mingisuguse jõu tegutsemist, näituseks, Ta võib teha, et tuli ei kõrvetaks.- Sest kui inimene võib seda saavutada kaitsevahendite abil, näituseks tarvitades mitte põlevaid aineid, siis mikspärast ei võiks seda teostada ilma mingisuguste vahenditeta tule looja ise, kes andis nii tulele põletamise jõudu, kui teistele ainetele võimu kustutamise jõudu.-

samuti Jumal võib looduse seadusest mööda minna ja teha ühe silma-pilgu ~~l~~ seda, mille teostamiseks looduse jõud tarvitaksid pikka aega, näiteks Jumal võib haigust, mis nõuab pikkaldast arstist, korraga terveks arstida. -

Väinöks kui lumimäe Jumalat nõiakide osjuud Joosef, nii pärast ka
Isogi rätionalistid nõustuvad, et kõik loodud olevused
lumimäe, et loodud osjad võtrid oma omadusi Joosefilt.
Väistat vestu oma olendadolu ja jõudu kõikide asjade esimeselt pühju-
salt, see on Jumalalt. - Aga Jumal, andes loodud olevustele mitme-
suusateid

jõudusi ja omadusi, sellega ei ole kaotanud oma kõikvägevusest mitte midagi, sarnaselt nagu professor, jagades oma õpilastele teadust, ise ei kaota sellest mitte midagi.-

Mõistus ise ütleb, et Jumal, kui kõikide asjade põhjus, peab omama kõrgeimas astmes neid omadusi, mida Ta jagas tuntud ja piiratud mõõdul loodud olevustele.- Kui Jumal andis mingisugusele taimel arstimise võimu, siis see on tundemärk, et Jumal ise omab palju kõrgema~~s~~ astme~~s~~ seda sama võimu ja et Ta võib arstida ka ilma taimeta, sest taimel on arstimise võim, mitte sellepäraast, et ta on taim, vaid sellepärist, et ta sai seda omadust Loojalt.-

Sellepärist kes siis tunnistab, et Jumal on kõikvägev, see sellega tunnistabki, et Jumal võib imetegusid teha.- 28. IV.

Imeteod on võimalikud, sest Jumal on ärarippumatu. Jumal on loonud maailma oma vaba ja ärarippumata tahtega ja andis maailmale niisuguseid seadusi, nagu Talle meeldis; tähendab et Jumal võis maailma luua või mitte luua, et võis maailmas sisseseada pragust mõnda korda või mingisugust teist.- Aga Jumal, luues maailma, ei lakanud maailma Valitsejaks olemast, ja ei muutunud, see on Ta ei ole enda poolt loodud korra origaks.

Looja, määrate andes looduse kõikidele ilmunistele teatud seadusi, Jumal sellega sidus nende seadustega looduse jõudusi, aga oma käsa ja ei ole mitte sidunud, oma valitsejat on Ta ei ole piiranud oma tegutsenise valdust.- intšumenton mitte Jumal siis ei ole nendest seadustest ärarippuv, vaid Ta valitseb kor nende üle ja sellepärist Ta võib igal silmapilgul nende tegutse- seaduse nist.

pidurdada, või teha midagi, mis looduse jõudusi ületab, - ning see just on imetegu.-

Riigi kuningas või president võib üksikuid kodanikke vabastada mingisuguse seaduse täitmisest ning need erandid mitte ainult ei maksvust, tühtsust alanda kohustava seaduse täidust, vaid nad on vastu võetud presidendi erilise armu märgina.- Mikspärast siis maailma kõrgeim Seaduseandja ei võiks teha erandit seaduses, mida Ta ise seadis loodud olevuste kasuks, ^{outi} kui Ta teab, et sellest tuleb veel suurem moraalne kasu? Mikspärast, näituseks, Jumal ei võiks imeteoga terveks teha patuse inimese kehalist vigastust, kui Ta näeb ette, et see imetegu saab mõjutama patust ~~amber~~ pööramisele ja ühtlasi tervendab ka hinget?

Sellepärast Kui meie mõistus peab tunnistama, ^{et} Jumal ~~võib~~ erandite tegutsemises seadustes, siis praktiliselt mõistus ei või Jumalale üra õelda selle võimu kasutamist, see on imetegude teostamist.-

Jumal, andes loodusele seadusi, ühtlasi otsustas kõrgemate otstarbete jaoks teha teatud juhtumitel ~~erandit~~ nendes seadustes. Sellepärast kõik imeteod on nii Jumala poolt ettenähtud ja otsustatud, nagu needki seadused, milledes ~~tehakse erandit~~ ühed ja teised on sissekirjutatud Jumala maailma korraldamise plaanis.- Jumal, siis tehes imetegusi, sugugi ei muuda ~~sisseseatud~~ Enda läbi maksvat korda, nagu heidavad ette ratsionalistid, vaid Ta tegutseb just selle korra järele - sarnaselt, kui Jumal ärakuulates meie palveid, ei muuda oma kavatsusi, vaid Ta täidab seda, mida Ta meie

hardumise puhul võttis ette esialgusest peale.- Sellest siis on näha, et imeteod ei ole vastolus Jumala tahe muutmatusega.-

Samuti imeteod ei ole vastolus Jumala tarkusega. Imeteod ei nõustaks Jumala tarkusega siis, kui Jumal teeks neid ilma mingi-suguse kõrgema otstarbeta ja ainult sellepärist, et muuta seda, mida Ta enne mõistlikult on teinud.- Aga Jumal tujukuse tõttu imetegu ei tee, vaid Tal on sellega alati kõrgem, tõesti Jumala vääriline siht.- Ta teeb imetegu näituseks selleks, et näidata end looduse Valitsejana, kes võib igal hetkel looduse tegutsemist pidurda ja erakordsete tundemärkide peale toetada oma sõna tõsidast maksust selles võivat inimesi veenduda oma jumaliku õpetuse töelikuse üle, või et patuseid äratada meebleparandusele..- 5.X.

Muidugi imeteod ei ole hädavajalikud, kuid oma kõrgema ots-tarbe pärast nad on inimestele väga kasulikud; nad on Jumala kõik-vägevuse, tarkuse ja hääduse suured mõrgid.-

Olles veendunud, et imeteod on võimalikud, niüd vastagem küsimuse peale, kas imetegusid võib äratunda?

Rationalitoid, kes ei või imetegude võimalust eitada, arvavad, et ütlavad, gurid imeteod ehk kiill on võimalikud, siiski neid ei või äratunda, see on arvavate jaoks sest restmeni med arvavad, et on võimatu veenduda, kas antud ilmumine oli tegeli-kult imetegu või mitte.- Peame tunnistama, et võivad olla juhtumi-sed, milledes imeteo äratundmine on raske ja isegi võimatu.- Sest Jumal võib imetegu teha mitte ainult oma õpetuse tõendamiseks, vaid

Tema imeteod jäävad inimestele tundmatuks. - Sellepärast ~~meie ei~~ ^{juurte} väida, et kõik imeteod võivad äratuntud olla, vaid tahame ainult tõendada, et imetegude seas on niisugused, mida võib kindlasti äratunda ja millede imelikkust võib teaduslikult tõendada. -

Kui ei võiks imetegusid, mis juhtuvad, äratunda, siis meil ei oleks Jumala avaldamise kõige kindlamaid ja kõige kergemaid tõendusi. - Kui siis imeteod on ~~Jumaliku avaldamise uskumisvürsete~~ ^{Jumala} tundmärkidena on võimalikud ja kui nad on ~~on~~ kõige kindlamad tundmärgid, milledega Jumal ise tõendab oma õpetuse tõelikkust, siis meil peab olema võimalus neid äratunda kõikidest loomulikudest ilmumistest ja ka võimalus veendumiseks, et nad on tõesti imeteod. -

Aga milles seisab imetegude äratundmine? Igas imeteos peab äratundma kaht asja: esimeseks) fakti ennast, see on ~~ilmumist üles~~ ^{Idee inimise} ~~juhitmine on tekitatud loodust~~ ^{ja tekkib} ~~kõik kas ta oli tekitatud loomulikul~~ või imelisel viisil ^{juurde} ~~ja tei~~ sekseks) antud ilmumise imelikuse tundmärkimille pärast ~~ja illetab~~ loodud looduse jõudusi. ~~Sellepärast, Et~~ ^{Et} ~~äratunda~~ ^{juurde} täitsa kindlasti, kas mingisugune ilmumine on tõelik imetegu, on vaja tõendada esimeseks) et äratuntud ilmumine tõesti juhtus ja teiseks) et ta ei olnud tekitatud looduslikku jõududega. -

Funkt. Teatud ilmumine, mis on imeline, ei lakkaks selle töttu olemast ilmumiseks, mida ei võiks meeltoga taipada, vastupidi, ta võib ~~perget~~ ^{funte} nii ~~kui ka teised sarnased~~ ^{funte} ilmumised meeltoga silmitsedell ^{äratunduda} ja tõelikuna töendata. - Ning selleks sihiks ei ole vaja suurt teadust;

Kõlalikton

jatkuub omada terveid silme, et silmitseda, et inimene, näit~~eks~~^{või}, käib vee voogude peal ja ei vaju, et sündimisest peale pime saavutab korraga silmanägemist ja näeb esemeid, mis tema ees on.- Sa muti kui Kristus viie leivaga toidab viis tuhat näljast ja kui pealegi pärast kõikide näljaste rahuldamist, jäab järele veel kaks teiskümmend korvitäis raasukesi - siis niisugust juhtumist võib kergelt tõendada nagu iga teist ajaloolist fakti teostatud viie tuhande tunnistaja juuresolekul.-

Ning kes ise isiklikult ei olnud imelise juhtumise tunnistajaks, see võib selles veenduda kas usaldusväärsete tunnistajate kaudu, või dokumentide läbi, mida need tunnistajad on jätnud.-

Usaldusväärne tunnistaja on see, kes fakti tunneb täpselt ja kes ei ole kahtlustatud vales.- Neid mõlemaid usaldusväärtsuse tingimusi võib tõendada teadusliku ja ajaloolise arvustamise abil.-

Kui näit~~eks~~^{mitmesuguse} palju inimesi mitmesuguses eas, mitmesuguse iseloomuga ja haridusega, tunnistavad mingisuguse juhtumise kohta neid samaid üksikasju - kui ~~nende~~^{tunnistajate seas on mitmesugused, hõglete} inimestele pigemini oleks meelt-

peaprid
B
näda, et seda juhtumist eitada ja nad seda ei tee, nagu variseerid, kes tunnistasid, et Kristusel oli lugupidamine rahva juures imetegude pärast - kui tunnistajat loevad neid juhtumisi imelistek sellest hoolimata, et neid tagakiusatakse ja surma mõistetakse, nag see oli apostlitega ja märtritega - siis on meil küllaldased ja ajaloolised tõendused, et vastuvõtta nende inimeste tunnistust ✓

uskumisväärseks.- Nendes tingimustes tunnistajate tunnustus omab
niisugust veenduvat võimu, kui omab meie eneste meelte tunnustus.--

Spaans k inetege, mis tehtud falt ei ole tunnistatud olla
võrdas ümbermõistet ja tehtud falt ei ole inetege, s.o. et ta
kätab looduse jõudu, sellist mitte tõene hõlaval püüdlevat, on

Aamen.-
12.8/35.